

Delrapport

Projekt

Kunskapsspridning genom modellkommuner

2015 - 2016

Innehåll

1	Bakgrund	3
1.1	Syftet med pilotprojektet.....	3
1.2	Mål.....	3
2	Omfattning	3
2.1	Avgränsning.....	4
2.2	Förutsättningar.....	4
3	Organisation	4
3.1	Projektorganisation	4
4	Kopplingar	5
5	Genomförande	5
5.1	Metod.....	6
5.2	Resultat.....	6
5.3	Spridning 2017.....	7
6	Kommunikation	7
7	Budget	7

1 Bakgrund

Genom Program för hållbar jämställdhet (HåJ) 2008–2013 har SKL tillsammans med deltagande kommuner, landsting och regioner, samverkansorganisationer och enstaka privata utförare, genererat omfattande kunskap om jämställdhetsintegrering och förbättringsarbete.

Utifrån regeringsbeslut U2013/5996/JÅM har SKL under 2014 beviljats medel av regeringen för att sprida erfarenheter och resultat från programmet. En del i beslutet var att ta fram en modell för hur kunskapsspridning genom modellkommuner kan genomföras. 2015 beviljades projektet medel till 2018, dels genom statliga medel och dels av finansiering av SKL.

Under våren 2015 startades ett pilotprojekt för att tillsammans med deltagande kommuner ta fram en modell som kan spridas vidare. Modellen utgår från benchmarking som metod för att jämföra arbetssätt och processer med andra kommuner med syfte att förbättra och utveckla sina verksamheter.

1.1 Syftet med pilotprojektet

Projektet ska bidra till att deltagande kommuner får kunskap, metoder och system för att kunna erbjuda invånarna likvärdig service oavsett kön och en jämställd resursfördelning till flickor och pojkar, kvinnor och män.

Deltagande kommuner i pilotprojektet ska

- sprida kunskap, erfarenheter och goda exempel med fokus på praktisk jämställdhetsintegrering till varandra
- lära av varandra för att utveckla arbetet med jämställdhetsintegrering i den egna kommunen
- bidra till att utveckla en modell för spridning till andra kommuner och till relevanta aktörer

1.2 Mål

Nedanstående mål sattes upp och leverans har skett vid avslut av pilotprojektet 2016

- uppstart och genomförande av pilot under 2015–2016
- modell för kunskapsspridning av jämställdhetsintegrering
- plan för vidare spridning av jämställdhetsintegrering utifrån pilotprojektet
- deltagande pilotkommuner ska ha identifierat relevanta aktörer (som Länsstyrelserna och andra statliga myndigheter) för vidare spridning

2 Omfattning

Projektet ska genomföras i tre etapper.

Etapp 1 2015 – 2016

Omfattar pilotprojekt där Eskilstuna, Örebro, Malmö, Kalmar, Piteå, Umeå och Jönköping medverkar. Kommunerna ska ha deltagit i Program för hållbar jämställdhet (HåJ) och politik, ledning och nyckelpersoner ska vara representerade. Övriga kriterier för deltagande beskrivs nedan.

Etapp 2 2017– 2018

Omfattar fortsatt genomförande och spridning till fler kommuner utifrån den modell som utvecklats i etapp 1. Här kommer också Länsstyrelserna, övriga relevanta myndigheter och potentiella aktörer som är viktiga samverkansparter erbjudas att delta i vidare erfarenhetsutbyte (nätverk, regionförbund).

Etapp 3 2018

Omfattar framtagande av plan för fortsatt spridning och stöd från SKL.

2.1 Avgränsning

Projektet har inte omfattat utbildningsinsatser. Projektet har också avgränsats till att omfatta enbart kommunala verksamheter (inte landsting och regioner).

2.2 Förutsättningar

Följande var förutsättningar för att delta i pilotprojektet:

- tidigare deltagande i Program för hållbar jämställdhet 2008 – 2013
- undertecknande av den europeiska deklARATIONEN för jämställdhet på lokal och regional nivå (CEMR-deklARATIONEN)
- visat på konkreta resultat av verksamhetsförbättringar för medborgarna
- systematiskt arbete med styrning och ledningsprocesser
- att politiker, chefer och nyckelpersoner involveras i benchmarkingprocessen och att deltagare avsätter tid för sin medverkan
- viljan att lära och öppenhet för förändring och alternativa arbetssätt

Framgångsfaktorer har varit att samtliga deltagare har visat på en öppenhet för att lära in och lära ut och en vilja att ifrågasätta befintliga arbetssätt och metoder genom att söka efter nya kreativa lösningar. Det har också visat sig att en viktig framgångsfaktor är att säkerställa att styrning- och ledningsprocesserna är tydliga och att jämställdhetsperspektivet är synligt på alla nivåer. Därför har det varit en förutsättning att deltagarna har representerats av politiker, chefer och av nyckelpersoner.

3 Organisation

3.1 Projektorganisation

Under pilotprojektet har flera olika roller och kompetenser bidragit till att skapa en så bred förståelse och användbar modell som möjligt för spridning av arbetet med jämställdhetsintegrering.

Referensgruppen har träffats vid två tillfällen för att bidra med erfarenheter och olika kompetenser. Metodgruppen har träffats regelbundet under hösten 2016 för att dokumentera och ta fram material för de nya deltagarna.

Under hela pilotprojektet har projektledaren fått processtöd i arbetet av kompetenser både inom jämställdhetsintegrering och kvalitetsledning.

Medarbetare på sektionen för hälsa och jämställdhet har bidragit med kompetens under hela pilotprojektet.

Beställare	Hans Karlsson, direktör, avdelningen för Vård och omsorg
Styrgrupp	Ledningsgrupp, avdelningen för Vård och omsorg, SKL
Projektledare	Lillemor Harnell, sektionen för hälsa och jämställdhet, avdelningen för Vård och omsorg
Referensgrupp	Lars Strid – handläggare, avdelningen för ekonomi och styrning, SKL
	Helena Hagelberg – handläggare, Jämställdhetsenheten, Socialdepartementet
	Peter Molin – länsråd, Länsstyrelsen Gotland
	Carina Sandor, kommunstyrelseordförande Skinnskatteberg
	Marianne Olsson, tidigare stadsdelsdirektör Angered, Göteborg stad
	Barbro Gälldin, Advisor, SIQ
Processtöd	Torsten Olsson, Tormon HB, Gertrud Åström, HelaHut, Barbro Gälldin, SIQ
	Henrik Eriksson, Chalmers
Metodgrupp	Anders Eriksson, Katarina Fehir, Malmö, Lena Sturk, Piteå, Birgitta Andersson, SKL

4 Kopplingar

Det finns kopplingar till andra pågående projekt eller verksamheter som under pilotprojektet har haft kontakt, utbyte av erfarenheter och bidragit till nya tankar och idéer. Dessa är:

- Öppna Jämförelser - SKL
- Kommunens kvalitet i korthet (KKiK)
- Kommunkompassen
- Projekt Mänskliga rättigheter i styrning och ledning
- Projekt Plug in
- Länsstyrelserna
- NIKK-projektet
- Vinnova projekt, Jämställdhetsintegrering som drivkraft för innovation
- Den europeiska deklARATIONEN för jämställdhet på lokal och regional nivå (CEMR-deklARATIONEN)

Pilotprojektet har haft utbyte med Projekt Mänskliga rättigheter i styrning och ledning, där de olika projekten har utbytt erfarenheter och lärdomar.

SKL har sedan Program för hållbar jämställdhet ett givande samarbete med Länsstyrelserna för att fortsätta utveckla arbetet med jämställdhetsintegrering i kommunerna. Projektet har kommunicerats med person i referensgruppen och presenterats vid ett flertal tillfällen då länsstyrelserna har träffats.

Under våren 2016 beviljades SKL medel från Vinnova för att inom ramen av Pilotprojektet erbjuda två kommuner, Piteå och Örebro att delta i ett pilotprojekt för att hitta nya innovativa lösningar att jämställdhetsintegrera sina verksamheter och att nå de jämställdhetspolitiska målen. Pilotprojektet har genomförts tillsammans med forskare från hälsoteknikcentrum vid Högskolan i Halmstad och ska slutredovisas 9 mars 2017.

5 Genomförande

Pilotprojektet startade med sju kommuner (Eskilstuna, Örebro, Malmö, Kalmar, Piteå, Umeå och Jönköping) i maj 2015.

Vid uppstart presenterade deltagarna sina kommuner, sina konkreta verksamhetsexempel, framgångsfaktorer och utmaningar. Samtliga deltagare ville fokusera på jämställdhetsintegrering av sina styr – och ledningsprocesser. Utifrån ovanstående valde de med vilka de ville utbyta erfarenheter. Det blev; Malmö – Örebro, Jönköping – Umeå, och Eskilstuna, Kalmar och Piteå.

5.1 Metod

Arbetsättet har utgått från att systematiskt jämföra sina arbetsätt och utbyta konkreta exempel. Metoden som använts är benchmarking (BM) som baseras på idén att noga jämföra sina egna arbetsätt och processer med en annan organisation för att finna förbättringsförslag. Det är en systematisk del av förbättringsarbetet hos många framgångsrika organisationer. Fokus är på ett systematiskt lärande, att både lära in och lära ut kunskap och erfarenheter. Lärandet tas tillvara i respektive organisation genom att förbättringsarbeten implementeras, sprids och följs upp på hemmaplan.

Deltagande kommuner har träffats på hemmaplan och även involverat andra berörda nyckelpersoner i verksamheterna. Uppföljning och redovisning av resultat har skett i workshopform på SKL vid fem tillfällen.

Nyckelpersonerna har träffats separat vid fyra tillfällen. Utifrån löpande utvärderingar har gruppen uttryckt att det är värdefullt att träffas för att utbyta konkreta erfarenheter och också diskutera utmaningar och den modell och arbetsätt som använts. Utifrån detta har värdefulla synpunkter tagits tillvara för att utveckla arbetsättet.

Under hösten 2016 har en arbetsgrupp tagit fram ett övergripande program utifrån modellen och med metodmaterial med verktyg, mallar och checklistor som stöd i arbetet på hemmaplan.

Under pilotprojektets gång valde Kalmar att avbryta med anledning av svårigheter med resurser i både tid och för personal.

5.2 Resultat

Samtliga pilotkommuner har tagit med sig erfarenheter från varandra. Fokus har varit på styrnings – och ledningsprocesserna. Det handlar om att säkerställa myndighetsutövning, att systematiskt utvärdera, analysera och förbättra. Jämställd budgetprocess har också varit ett viktigt utvecklingsområde.

Arbetet är långsiktigt och samtliga kommer att arbeta vidare och ha fortsatt utbyte av varandra.

Pilotkommunerna uppger själva att framgångsfaktorerna har varit:

- lärande genom att strukturerat utbyta erfarenheter och kunskap
- styrkan i att fördjupa en samverkan med ett fåtal kommuner. Lära mer på djupet av varandra.
- många processer som tar tid att förändra
- förankring i högsta ledning, politik och förvaltning
- jobba brett - förmedlande länkar - många bär frågan
- använda befintlig struktur för planering och uppföljning
- synliggöra systematiken i vårt arbete. Sätta ord på och formulera konkreta mål/steg att ta för det vi behöver utveckla.

Utmaningarna beskrivs som.

- redan pågående processer är svåra att styra om
- otydliga uppdrag eller beställningar från politiken eller cheferna
- omorganisering gör att pågående arbetet blir sårbart

Det har också lyfts att det krävs tydliga uppdrag för att kunna leverera relevanta analyser. När beslut fattas krävs det också mod att genomföra förändring, på alla nivåer.

5.3 Spridning 2017

Under 2017 sker spridning till 15 nya kommuner utifrån den modell och program som SKL och modellkommunerna utvecklat i pilotprojektet. Varje modellkommun kommer att vara mentor och bollplank åt två eller tre nya kommuner för att stödja dem i arbetet med att jämställdhetsintegrera styr- och ledningsprocesser och bidra med konkreta lärande exempel från sina egna verksamheter.

Inbjudan skickades ut i september 2016 till samtliga kommuner. De nya kommunerna valdes ut utifrån kriterierna; nationell spridning, geografisk närhet, intresse och storlek på kommun. De nya kommunerna skulle dessutom uppfylla att de:

- är representerade med funktionerna politik, chef och nyckelperson (exakt position på funktionerna kan variera till exempel beroende på storlek på kommun, utgångspunkt för urval är att de har mandat att integrera jämställdhet i styr- och ledningsprocesserna).
- visar på politisk förankring genom att ha undertecknat CEMR-deklarationen eller planerar att göra det under 2017
- deltar i och följer programkonceptet
- identifierar intressenter som länsstyrelse, andra myndighetsfunktioner, övriga aktörer lokalt
- sprider vidare modellen för benchmarking efter 2017

Samtliga sex Modellkommuner från Piloten kommer att vara mentorer för två eller tre nya kommuner, och få stöd av det program som togs fram tillsammans med nyckelpersonerna och SKL i pilotprojektet.

Under 2017 kommer också Länsstyrelserna, övriga relevanta myndigheter och potentiella aktörer som är viktiga samverkansparter erbjudas att delta i vidare erfarenhetsutbyte (nätverk, regionförbund).

Uppstart har skett i slutet av januari då samtliga nya kommuner deltog med politiker, chefer och nyckelpersoner tillsammans med Modellkommunernas samtliga deltagare. Fokus på uppstartsdagen var att dels att koppla ihop de nya kommunerna med deras mentorer dels en genomgång av modellen. För de nya kommunerna ska en plan för vidare arbete läggas upp.

6 Kommunikation

En Budskapsplattform är framtagen med material som stöd för kommunikation omkring projektet.

7 Budget

Budgeten redovisas separat årligen till Regeringskansliet och till SKL enligt gällande rutiner.

Projektet har hållit budget.
